

עמידה בפני הולכים לעשות מצוה

Standing for Those on Their Way to Perform a Mitzvah

מקור הענין והשלכותיו

1. משנה ביכורים ג:ג

הקרובים מביאים התאנים והענבים והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים והשור הולך לפנייהם וקרניו מצופות זהב ועטרת של זית בראשו החליל מכה לפנייהם עד שמגיעים קרוב לירושלם הגיעו קרוב לירושלם שלחו לפנייהם ועטרו את בכוריהם הפחות הסגנים והגזברים יוצאים לקראתם לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים וכל בעלי אומניות שבירושלם עומדים לפנייהם ושואלין בשלומם אחינו אנשי המקום פלוני באתם לשלום:

2. רב עובדיה מברטנורא ביכורים ג:ג

וכל בעלי אומניות שבירושלם עומדים מפניהם - אע"ג דאין בעלי אומניות חייבין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקים במלאכתם כדי שלא יתבטלו ממלאכתם, מ"מ היו חייבים לעמוד מפני מביאי בכורים דחביבה מצוה בשעתה. ומטעם זה עומדים מפני נושאי המטה שהמת בה ומפני נושאי התינוק לברית מילה:

3. טור יורה דעה שסא:ד

ירושלמי א"ר יוסי אלן דקיימי מקמי מיתא לא קיימי אלא מקמי אלן דגמלין ליה חסד וכתב הרי"ף גיאת ש"מ עומדין לפני המת וכן ראינו חסידים ואנשי מעשה עושים ר"ל אפי' במקום ישאין צריכין ללוותו צריכין לעמוד מפניו וארון העובר ממקום למקום אם שלדו קיימת צריכים ללוותו כמו בשעת הוצאת המת:

4. אמת ליעקב על ארבע חלקי שלחן ערוך אורח חיים נא:ז

החופה, והיינו משום שהחתן והכלה מקיימים מצוה - מפי השמועה.

מה שמצויין בסידורים פסקא חדשה מ"וכרות עמו הברית" אף שהוא כאמצע פסוק, הוא משום שכיום ברית מילה היו מנגנין משם, והחזן היה מפסיק לראות אם יש ברית מילה - מפי השמועה.

⁶¹ בודאי אין לעשות כן בקביעות, והיינו שצריך לסדר את עצמו שלא יבוא לזה, אבל אם אירע כן הרבה פעמים בדרך ארעי, בודאי צריך לדלג ככל פעם משום תפלה כצבור, דאין חילוק בין פעם א' או הרבה פעמים, דלעולם צריך לדלג - מפי השמועה.

⁶⁴ מי שהגיע לישתבח קודם הש"ץ וצריך להמתין, אסור לו לומר תהלים אז, ואם ירצה יכול לשוב ולומר פסוד"ו - מפי השמועה.

פי' שהוא נמצא קיים והיינו הוה תידי זהו מושג של נמצא קיים כי מכין שפירושו של אקיק הוא נמצא קיים, גם פי' הוי' ג"כ הוא וכמש"כ הרשב"ם בפי' שמות, עיי"ש.

שם: ונהגו לעמוד כשאומרים כו' ויברך דוד וכו'.

עיין בהערה ⁶².

⁶² עיין בטור יו"ד סי' שס"א שיש לעמוד מפני עושי מצוה, ובעבר נזוהרו מאד בזה, ומטעם זה נהיה המנהג לעמוד כשאומרים ויברך דוד וכו', משום שאו היו נותנים צדקה [וכדהביא במשנ"ב סק"ט בשם האריז"ל], ושאר כל הקהל עמדו מחמת שיש לעמוד לפני נותני צדקה משום שהם עושי מצוה. ומטעם זה גם נהגו לעמוד כשעת

כה

5. פתחי תשובה יורה דעה רנו:א

מחזרים לגבות עיין בתשובת יד אליהו סימן נ"ד שכתב דצריך לעמוד מפני הגובה צדקה בשעה שהולך וגובה מאיש לאיש כמו מפני כל עושי מצוה (עבה"ט סימן שס"א סק"ג) אכן אם זה הגובה מקבל שכר על טרחתו אינו בכלל זה ע"ש:

6. מפני הרב עמ' רעו

עמידה לשבע ברכות בחופה

7. ערך לחם אבן העזר סא

ברוב המקומות מברכים שבע ברכות (בחופה) מעומד, וצ"ע למה נהגו כן, ואם לכבוד החתן והכלה, למה ברכת אירוסיין מברכין מיושב. ונ"ל שכיון שברכת אשר ברא שאומרים אותה כל שבעה, היא מכלל שבע ברכות, ויש בה ברכה לכלל ישראל, מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה וכו', ולברך את ישראל צוה השי"ת שיהיה בעמידה, וכמו שדרשו חז"ל (בסוטה לח) כה תברכו בעמידה, וכתוב אלה יעמדו לברך את העם. לפיכך מברכים שבע ברכות בעמידה, דכולהו כחדא נינהו. ודוקא פעם אחת (בחופה), אבל בסעודה לא, שלא להטריח את המסובין

8. יביע אומר חלק ו אבן העזר סימן ח

9. שלחן הלוי (הרב ישראל בעלסקי) חלק א פרק כז

ט. עמידה בפני חתן וכלה

שא"ה: האם יש מקור וטעם למה שנהגים לעמוד כשהחתן והכלה מגיעים לחופה.

תשובה: אין בזה מנהג וטעם ברור, ומ"מ לא יהיה יושב בין העומדים ועומד בין היושבים.

ענין העמידה לכבוד החתן שמעתי אומרים כי הוא מפני שהחתן דומה למלך (פרקי דר"א פט"ו; ילקו"ש שופטים ע), ולפי זה אין ענין לעמוד לפני כלה כי לא אמרו כלה דומה למלכה, זאת ועוד, שלא מצינו חיוב עמידה לפני מלכה. אלא שאולי יש לדמותה לגדר כבוד אשת חבר וכענין דכיתתו דרב הונא במס' שבויעות (ל ע"ב) שנחלקו בו הפוסקים. ואולי במלכה אמיתית צריך לעמוד מטעם כבוד המלכות, אבל הכא אין כאן מלכות כלל אלא מלך בלבד בלי מלכות.

ט"הו טעם זה הוא קלוש מאד כי אילו היה חיוב העמידה משום כבוד מלך, היה צריך לעמוד מפניו כל ד, דהרי אטור החתן במלאכה כל ד' מטעם זה, כי עד אז יש לו דין מלך [ראה מש"כ באות כ], וגם היה חיוב לעמוד מפני משיראנו עד שיתכסה מעיניו כד"ן מלך, ופשוט שאינו כן, ועל כרחק שאין מה שדינו כמלך, מחייב בכבוד ובעמידה. אלא שמעתי אומרים שיש לעמוד בנוכחות החתן בשעה שהולך אל החופה כענין מה שעומדים מפני מביאי ביכורים, ובגמ' קידושין (לג ע"א) אמרו ע"ז חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים אף בעלי אומניות דיש להם חסרון כיס בעמידתם, ובפני ת"ח אין עומדים. ולפי טעם זה צריך לעמוד גם מפני הכלה כי גם היא הולכת לעשות מצוה בשעתה. ואל תפנה אל פלפולי הבל שאמרו בזה שאין במעשה הכלה מצוה שהיא רק מסכמת לקבל הקידושין ולא עושה שום מעשה וכו', וכדברי הר"ן (בנדרים ל ע"א ד"ה ואשה נמי), דשקיל וטרי עליה גדולי האחרונים וכמפורסם בשיבות, דכל זה אינו ענין למה שהיא הולכת לעשות מצוה, כי מה שהכלה עושה מצוה בקבלת קידושה היא גמ' מפורשת ריש פ' האיש מקדש, ועיקר ענין מצוה בו יותר מבשלוהו למדו מהכלה דוקא כמבואר שם למעין [וכבר כתב הר"ן עצמו בריש פ' האיש מקדש (טז ע"ב בדפי הרי"ף), ד"יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו]. ואין ספק שלגבי ענין העמידה מטעם חביבה מצוה בשעתה אין לחלק בין החתן לכלה, ומי שעומד בפני החתן יעמוד ג"כ כשהכלה ושושביניה מתקרבים אל החופה.

ולמעשה, שמעתי שמרן ר' יעקב קמנצקי צדוק"ל עמד, ושמרן ר' משה פיינשטיין צדוק"ל לא עמד, וא"כ יש לכל אחד על מי לסמוך, אלא שבזמן שכל הקהל עומדים אין ליחיד להמשיך לשבת כי יש כאן ענין כבוד הציבור ואל יתראה מוחה או מזלזל במה שהציבור עושים, ובפרט כשתפסו דרך שדרכו בה כמה גדולי ישראל אף שלא הסכימו בה כולם.